

Izhaja v Trstu vsak
— petek popoldne —
Uredništvo in upravnništvo
alica Bonchatto št. 5. II. nad.
— Telefon št. 1570 —

Delavski List

Posamezna številka
— 6 vin. —
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Slovensko delavstvo in delavska konkurenca

Da so slovenski narodnjaki organizirali stavkokaze, začasa stavke tržaških težakov, vedoma, t. j. in mala fides, je dejstvo, ki ga ne more nihče pobiti. In če bi ne imeli nobenih drugih dokazov je dovolj fakt, da so se branili pred našimi očitanji in napadi z enakimi sredstvi in argumenti kakor stavkokezi v drugih deželah. Pravili so, da se bojujejo za "svobodo" dela, proti terorizmu(?) organiziranega delavstva in proti izkaznicam dela, (tessere di lavoro) ki jih je hotela uvesti organizacija težakov, da napravi mejo delavske konkurence, ki se je v stroki težakov vedno bolj širila vsled vedno rastočega števila delavcev v tej stroki. — Naraščanje števila težakov je prevzelo zlasti zaradi takratne silne obrtne krize naravnost pretresujoče dimenzije.

V članku, ki smo ga objavili v našem listu pod naslovom "Svoboda dela in stavkokazi" smo dokazali, da je za delavstvo smisel svobode dela popolnoma negativen. Seveda, če se razpravlja o svobodi dela z meščanskega, liberalnega stališča, se da nakupiti v razpravo toliko zofizmov in paralogizmov, da se pride do sklepov, ki se na prvi pogled zdé čisto pravilni in logično zdravi.

Vse kaj drugega je pa ako se razpravlja o svobodi dela iz znanstvenega stališča in s stališča razmer v katerih živimo. Pravim iz znanstvenega stališča radi dejstva, ker je v razpravo o svobodi dela, ki se vleče že dolgo časa po italijanskem meščanskem in socialističnem časopisju, posegel tudi učiteljski profesor Supino. Na nekem predavanju v znanstvenem literarnem zavodu v Lombardiji se je postavil popolnoma na stran organiziranega delavstva. Rekel je, da je svoboda dela problem. Nadalje pravi profesor Supino: "V boju med kapitalom in delom, je kapital že takorekoč avtomatično organiziran, delavci pa se za morejo organizirati šele tedaj, ako se zavedajo svojega razreda in se morajo organizirati ako nečajo, da bi se jih čez mero izkoriščalo in usuznilo. Neorganiziran delavec si na vidz ohrani popolno svobodo dela, toda ta svoboda je taka, da ga uklene od rok do nog in ga tako ukljenega vrže kapitalizmu v izkoriščanje. Vsled današnjega obrtnega razvoja je vprašanje in ponudba dela prikazen kolektivističnega značaja in vsi tisti, ki spevajo slavospeve svobodi dela, spravljajo površno individualistične, osebne nazore v kolektivistične prikazni. Vsled razširjenja veleobrti se mora tudi ponudba dela organizirati in sicer v prid družbi sploh. Nobena stvar ni tako neumna in hudodna kakor braniti neorganiziranega delavca, krumirja. Kru-

mir spada tudi on k tistemu razredu, ki ponuja delo, je tedaj nerazdružen del celote, a ima vseeno tako moč, da med tem ko dela v prid sebi dela škodo sebi in celoti". "Toda — doda še prof. Supino — kadar se gre za druge važne družabne koristi se vendar omeji posameznikom svobodo. Stariše se n. pr. prisili pošiljati otroke v šolo, da se prepreči družabno škodo nevednosti, ali pa da se usili posameznikom in družbi sploh razne higijenične naprave, da se prepreči razširjenje nalezljivih bolezni. Čemu tedaj ne bi priznali potrebo delavske organizacije, ki če tudi omeji posameznikom malenkostni del svobode, je koristna celemu razredu".

Tako pravi vseučilišni profesor Supino. Spravil je tedaj krumirje še v slabšo luč nego so bili do sedaj. Ampak kaj bi šele rekel, ko bi izvedel prof. Supino, da tržaški narodnjaki organizirajo in vzgajajo take celoti škodljive elemente z edinim namenom, da bi njim in celoti delali še večjo škodo.

Toda razven tega, da so tržaški narodnjaki začasa stavke težakov škodovali slovenskemu delavstvu že zato, ker so škodovali celoti t. j. vsemu delavstvu, so zaradi boja, ki so ga vodili proti upeljavi izkaznic dela v stroko težakov, škodovali še posebej in veliko slovenskemu delavstvu naravnost. To za neorganizirano delavstvo kakor so težaki nujno potrebno upeljavo so pobijali narodnjaki na vsak način s stališča strankarskega fanatizma. Ni pa treba še posebej omeniti, da je igrala pri tem njihovem boju veliko ulogo nad vse grozna nevednost a ob enem tudi cinična brezbriznost za delavske interese. Ni treba seveda, da se čudimo brezbriznosti, ampak čuditi se smemo ciničnosti, s katero so vodili ta boj.

Račun narodnjakov je bil sledeči: "Se uvede izkaznice dela, se bodo moč delavci težaki organizirati, mi ne bomo mogli potem več množiti te stroke in je nevarnost da postanejo delavci, ko so enkrat organizirani, socialni demokratje in jih tako zgubimo pri naši stranki."

Važno delavsko vprašanje so pretresovali iz čisto meščanskega in strankarskega stališča. Seveda je imela organizacija težakov pred očmi vse kaj drugega nego strankarsko korist. Organizacije morajo skrbeti za koristi članov svoje stroke in to korist je hotela ta tudi izvršiti. Nje namen je bil preprečiti pogubonosno delavsko konkurenco, ki se je razširjala v stroki težakov.

Pri stroki težakov, ki je stroka neorganiziranih delavcev, dobi delo lahko vsak ki je za to fizično sposoben, da je namreč zdrav in močan. Tu ni treba, da bi se delavec prej izučil dela. Zato pa narašča število delavcev težakov od dne do dne.

Kmetje prihajajo v mesto in ker ne morejo dobiti kvalificiranega dela, ker se takega niso nikdar izučili, si poiščejo posla pri težakih. Vsi kvalificirani delavci, kadar ostanejo brezposelni in ne najdejo posla drugje pri svoji obrti si poiščejo posla med težaki, kjer ni treba drugega — kakor povedano — da je le človek fizično močan. Tako narašča število težakov neprenehoma. Vsi se proletarizacija. Nastane nadponudba dela s vsemi posledicami. Delavci tekmujejo med seboj, kdo bo več dni na teden delal in ker bi vsak rad delal kar največ dni je naravno da nastane delavska konkurenca. Vsi ponudi svojo delavno moč delodajalcu za čim nižjo ceno in za čim slabše pogoje. Naravno je, da izkoriščajo delodajalec to nadponudbo dela, to delavsko konkurenco. Plače padajo od dne do dne in pogoji dela postajajo čim bolj izkoriščevalni. "Kaj me briga — pravi delodajalec — je mi ta noče delati toliko in toliko ur na dan za to in to ceno, ko dobim drugega, ki mi dela še več ur na dan za še nižjo ceno."

Ploče se tedaj splošna konkurenca strani delavstva in splošno odurno izkoriščanje strani delodajalca. Naravno je, da je konkurenca in izkoriščanje na škodo onih delavcev težakov, ki so pri tej stroki uslužbeni že iza mladih let, ki se niso izučili nobenega obrtnega dela in ne morejo vsled tega prodati svojo delavno moč nikjer drugje nego pri svoji stroki, t. j. pri stroki težakov. Oni računajo samo na ta zaslužek, poznajo težkočo dela in ne gredo radi delati pod navadno ceno. Oni delavci pa in kmetje, ki pridejo iskati dela v to stroko samo tedaj kadar ga v svoji ne dobe in ne poznajo težav dela in ker je za njih ta zaslužek samo pristranski, gredo delati pod navadno ceno.

Če delavci težaki, ki so se izučili, ne morejo dobiti dela, ki bi ga lahko prosto dobili, se morajo preprečiti konkurenca strani slučajnih — provizičnih — težakov in vsled te nastalo izkoriščanje strani delodajalcev. Organizacija težakov je hotela v to svrhu uvesti izkaznice dela (tessere di lavoro) in sicer zato, da za delu in življenjskim razmeram primerno plačo delajo najprej oni težaki, ki so v tej stroki vedno uslužbeni, ki ne morejo reflektirati na noben drug zaslužek in da se, ako delo preostaja, razdeli delo med one delavce, ki so pomnožili stroko samo vsled pomanjkanja dela v njihovih kvalificiranih strokah. To je hotela organizacija težakov. Pametnemu človeku se zdi ta stvar, ta huteva po delavskih izkaznicah, da se prepreči delavsko konkurenco in izkoriščanje delavstva strani delodajalcev, popolnoma naravna in koristna. Morda se bo tudi tu kdo poprijel zofizmov o svobodi dela, češ, da ima delodajalec pravico

vzeti na delo kogar se njemu ljubi in da delavec če tudi ne spada k tisti stroki, ima pravico ponuditi svojo delavno moč za tisto ceno, ki se njemu zljubi. Toda preveč smo že govorili o tem in dokazali, da je taka svoboda dela škodljiva onemu, ki jo poseduje in celoti in da je v prid samo delodajalcu, ker zamore svobodno izkoristiti delavstvo.

Organizacija težakov ni imela tedaj pred seboj nikakih strankarskih namenov najmanj pa, da bi bila hotela škodovati slovenskemu delavstvu, kakor so to pripovedovali slovenski narodnjaki. Še več. Vsa akcija organizacije težakov je bila le v prid slovenskemu delavstvu.

Nekvalificirano delo v Trstu je po večini v rokah slovenskega delavstva. Večina težakov v Trstu je slovenske narodnosti. Kvalificirani delavci so pa po večini italijani, nemci itd. Ker je hotela tedaj organizacija braniti nekvalificirane delavce pred konkurenco brezposelnih kvalificiranih je rečeno ravno toliko kakor da bi bila branila slovenske nekvalificirane pred tujimi brezposelnimi kvalificiranimi delavci. Seveda je bil pogoj, da bi bili slovenski delavci deležni te dobrote, organizacija, toda dokazali smo tudi, da je organizacija ne samo koristna ampak nujno potrebna ako se hoče koristiti celoti in da je tista njena navidezna omejitev svobode koristna za delavstvo dočim je tista svoboda dela, ki jo zagovarjajo kakor slovenski narodnjaki vsi organizatorji stavkokazov in zagovorniki delavske konkurence v prid delodajalcem v prid malomu kapitalizmu.

Zločin, ki so ga naredili slovenski narodnjaki s tem, da so se bojevali zoper uvedbo delavskih izkaznic, je bil tedaj dvojni in sicer prvič, ker je škodoval delavstvu sploh in drugič ker je škodoval slovenskemu delavstvu, kot nekvalificiranemu delavstvu, ki je bil v prid slovenskemu narodu.

Šli so v boj tedaj proti delavstvu in na škodo delu slovenskega naroda s stališča strankarske koristi. Koristili pa niso nič nobenemu in škodovali veliko. To naj si slovenski delavci dobro zapomnijo. Zapomnijo naj si, da imajo slovenski narodnjaki pred očmi vedno le strankarsko korist i kadar govore o svobodi dela i kadar govore o narodu.

Pokazali niso tedaj le sovražstvo do delavstva ampak tudi glupo in hudobno nevednost v reševanju delavskega vprašanja vsled česar postane še večja hudobija, ako hočejo ljudje, ki ne poznajo pogojev dela ne delavskega vprašanja, voditi delavstvo in narod v propad.

Germinal.

Šola in cerkev.

Češki napisal za „Nar. Obzor“ št. 17. 20 leto
bivši duhovnik Ladislav Kante; prev. Dr. I. F.

VIII.

Pričel sem s spominom na pridigo bivšega dekana v D. proti železnicam, in na nasprotstvo tudi novodobnega duhovništva proti modernemu napredku. To nasprotstvo sem razložil. Razvoj nove dobe je v resnici spodbudil srednjeveški družabni red in ljudje so se veliko odtujili cerkvi. — Vedno več je brezbriznih in nevernih ljudi, vedno več takih, ki ne hodijo v cerkev in se ne udeležujejo cerkvenih shodov. In ti drugi, ki se niso še popolnoma odtujili cerkvi, niso več popolni otroci cerkve. Hodijo v cerkev — večiuoma — iz navade ali radi gotovega estetičnega užitka; iz navade hudijo k spovedi, iz navade delajo še marsikaj drugega, kar zahteva od njih cerkev. Navada — to je sicer še velika moč, vendar ni to več — cela duša. Večina teh ljudi, ki so že iz navade vezani na cerkev, misli že drugače, čuti drugače in ima druge interese kot ljudje srednjega veka. Ali se naj potem čudimo

temu, da si hoče cerkev ohraniti to kar ima še v svoji moči? Da hoče človeške duše cele imeti?

Toda kako to doseči? Je pač težko ustaviti moderni razvoj gospodarski politični... cerkev si je sicer prizadevala vse to, ali prepričala se je, kako je to težko. Toda polastiti se šole polastiti se mladim duš, ki se še dajo ovladati in predelati; ali se ne bi mogoče na ta način dal vzgojiti nov srednji vek, novo pokolenje vdanih, ubogljivih vernikov? Z bojem proti šolstvu hoče cerkev zaletati moderno kulturo v njenem korenu; kajti šola je — bodoče ljudstvo.

Ali naj razlagam, zakaj so se klerikalni krogi vpirali nazornemu nauku? Zakaj so se vpirali uvedbi prirodoslovnega pouka v šolah? Zakaj netijo v nezavednih ljudskih vrstah nezaupanje in odpor proti današnji šoli? Zakaj zahtevajo konfesijonelo šolo? Zakaj zahtevajo, da bi bili učitelji prisiljeni od države biti vsaj na videz katoliki tedaj hinavci, če že ne morejo doseči, da bi bili tudi v notranjosti verni katoliki? Jaz menim, da sem že odgovoril na ta vprašanja; nagibi klerikalnega boja proti modernemu šolstvu in učiteljstvu so popolnoma jasni in preostaja le opozoriti na nekatera sred-

stva tega boja in pokazati tudi, kako da se moramo proti njim braniti.

V Avstriji se je postavilo šolstvo na moderno podlago s zakonom od 14. maja 1869. S tem zakonom je bilo šolstvo zelo zboljšano in če bi se vzgoja na naših šolah vršila v njegovem duhu, bil bi tudi naš narodni obstoj bolje zagotovljen, ker bi izhajala iz šol bolj izobražena mladina in bolj pripravljena za svoje življenjske naloge.

Da se ne bi moglo to zgoditi, skrbela je v prvi vrsti cerkev. Tedanji papež Pij IX. je proglasil šolsko postavbo avstrijsko in druge postavbe, s kojimi so se zagotovile ustayne pravice avstrijskih državljanov, za "gnasno in v največji meri obsodbe vredno, za ničevno in za sedaj in v bodoče neveljavno". (Primerjaj Th. Dr. Kryštufek: Zgodovina katoliške cerkve v avstrijskih državah. V daljšem grozi papež s cerkvenimi kaznimi onim, ki bi se predrznili te zakone vbogati. II. 390.—392.)

Ako bi, recimo, ruski car ali pa zaveznik Avstrije, nemški cesar, proglasil nekteri avstrijski zakon gnusnim, ničevnim in neveljavnim in če bi pozval avstrijske državljane, da se ne smejo po njem ravnati, si lahko domislamo, kaj bi se zgodilo.

Avstrijska vlada bi se gotovo energično uprla takemu drznemu poseganju v avstrijske državne zadeve. Proti papežu pa si Avstrija ni upala braniti svoje samostojnosti. Tu in tam so se sicer slišali glasovi, da bi se zrušilo diplomatične stike z Vatikanom in da bi se dalo papežu jasno razumeti, da se ne bi vtikal v zadeve, ki ga nič ne brigajo; ni se pa zgodilo ničesar takega.

Najvišji čin poguma, ki ga je kedaj vlada zmogla, je bila okrožnica na vse avstrijske namestnike z dne 8. julija 1870. v koji je tedanji naučni minister Strossmayer opozarjal na veleizdajske načrte katoliške hierarhije.... Označiti agitacijo, ki so jo škofje po papeževem ukazu uprizarili proti šolskim in drugim postavbam, za veleizdajsko, za to je imela avstrijska vlada — vsaj enkrat — pogum; prekrizati te načrte, za to se ni nikdar pobrigala. Narobe, ako zasledujemo pozornost razvoj avstrijskega šolstva od l. 1869. dalje in boj za nje med cerkvijo in državo, razvidimo, kako se vlada tem "vleizdajskim načrtom" korak za korakom umika.... Ni mogoče niti dovolj pribiti dejstvo, da se Avstrija v tej zadevi in v mnogo drugih ne obnaša kot suverena država marveč kot ra-

Slovenska politika.

Z ozirom na članek, ki smo ga priobčili pod tem naslovom v št. 28 našega lista smo dobili od dr. Rybara sledeči

popravek:

Ni res, da sem se zbal priti v parlament, da bi glasoval za Ellenbogenov predlog, ki je zahteval za izboljšanje železničarjem 20 milijonov kron; nasprotno je res, da sem prišel v parlament in da sem za omenjeni predlog tudi glasoval, kakor je to razvidno iz stenografičnega zapisnika.

S spoštovanjem

Dr. Rybar.

V Trstu, dne 21. Julija 1908.

Kakor že rečeno smo mi to vest posneli po drugih časnikih, dočim je iz stenografičnega zapisnika razvidno, da je dr. Rybar res napravil vsaj enkrat svojo dolžnost. Sicer ne popolno dolžnost, kajti da bi bila popolna bi bil moral dr. Rybar uplivati na tovariše svojega kluba, da bi bili tudi oni glasovali za, dočim so glasovali proti.

Toliko za danes v pojasnilo.

Vsekmečki shod v Štanjelu

Kar imamo na Primorskem ljudi, ki pravijo, da se pečajo z vprašanjem ljudskega blagostanja, žive svoje žalostno življenje v orehovi lupini. Delokrogi delovanja, ki so obseženi v programih raznih strank in stranic so jim celi svet. Vprašanja splošnega razrednega ali stanovskega značaja skušajo reševati s stališča, ki če že ni smešno je pa prav gotovo vsaj otroče. Razven vsega tega pa so se naše stranke okužile nesrečne demagogije na tak način, da se boje, radi bojazni pred ljudsko zamero, povedati kaj je prav in kaj ne.

Od tod tedaj, da so se bavili narodni časopisi o shodu le o koristi ki jo bo dočel slogi ali pa tej ali oni stranki mesto da bi se bili bavili o vspehu, ki ga bo donesel kmetu in razpravljali če so ali sklepi shoda pametni ali ne. — Ti ljudje smatrajo strankarske koristi nad koristi ljudstva. Stranke so jim vse, ljudstvo pa nič.

Mi smo n. pr. prepričani, da so imeli sklicatelji shoda pred seboj najboljše namene. Toda pot po kateri hočejo priti do cilja je popolnoma zgrešena.

Kmečka kriza je splošna in ne samo na Kranjski, Pomurjski, Koroški, Slovenski, kar kmetje po vseh avstrijskih deželah. Tudi drugod ne morejo vina vsega razprodati in to ne samo v Avstriji ampak tudi v Italiji, Franciji, Španiji. V Siciliji na Italijanskem prodajajo vino celo po krajcarju liter ali pa naravnost na uro. Za eno uro se plača od 20 do 50 vinarjev, pa se pije kolikor se hoče. Če je tedaj kriza splošna čemu jo reševati samo na Krasu in samo za Kras. Treba je vendar priznati, da ljudstvo občuti krize če so tudi v oddaljenih krajih. Je naravnost nespametno reševati krize enega revnega stanu na račun onega revnega ljudstva, ki ne spada tistemu stanu. Kam pa pridemo. Tako nastane mesto osebnega stanovskega egoizma, stanovsko izkoriščanje. Taka pot je pa popolnoma zgrešena in nima pred seboj prav nobenega gotovega vspeha.

Na shodu v Štanjelu se je sprejelo več resolucij, kakor po navadi v vseh shodih.

zolska država papeževa. Nimam nobenega interesa na tem, da bi pretiral, konstatiram samo fakta.

Postava od 14. maja 1869 se je sklenila v državni zbornici, sankcionirala od cesarja, in je bilo najbrže težko to postavo preklicati ali zrušiti, posebno, ker je bila v zbornici večina liberalna. Škofje so tedaj vse mogoče storili, da bi isto postavo napravili vsaj neškodljivo, da bi ostala le na papirju, da se ne bi izvajala. Izdatno pomoč so dobili v plemstvu — to se razume: tudi plemstvo se spominja srednjega veka kot na dobo svoje največje moči in slave, tudi ono bi si želelo v lastnem interesu vzgojiti novi srednji vek, kajti moderni razvoj seka tudi njemu ne le cerkvi, smrtne rane....

Prizadevanje katoliške hierarhije in plemstva ni imelo sicer popolnega uspeha; posrečilo se je le deloma, ali tudi ta delni uspeh je zadostoval, da se je naše šolstvo poslabšalo in da ne moremo danes v letu 1908, pozdraviti napredne vlade, ki bi si upala izvajati šolsko postavo iz leta — 1869.

(Dalje prih.)

Med temi je ena v kateri se zahteva povišanje vžitnine na pivu. Pivo bo dražje — so si mislili — ljudstvo ga ne bo pilo pa se bo razpečalo več vina. Ali kdaj se je še videlo da se je ljudstvo odvadilo jesti in piti radi podražanja? V prvi vrsti vino ne more nadomestiti piva, in če bi ga, bi bilo vino še vedno dražje nego pivo. Če bi pa kmetje pili iz stanovske solidarnosti raje vino nego pivo (kar store lahko tudi sedaj) bi to drugo ljudstvo prav gotovo ne naredilo. Vino je en vžitek pivo pa drugi. S tem, da bi se povišalo tedaj vžitnino na pivu bi se kmetom prav nič ali le malo koristilo, ljudstvu bi se pa naložilo nov indirektni davek. Vspeh bi bil tedaj popolnoma negativen. Poglejmo n. pr. na Kranjskem in Štajerskem. Združene pivovarne so zvišale ceno piva za 2 K na hl. Gostilničarji pa za druge štiri krene. Za vse to bi se ljudstvo prav nič ne bilo zmenilo, če bi ne bila posega vmes socialna demokratska stranka in proklamirala boj kot pivo. Ljudstvo bi bilo pilo pivo naprej tudi po dražji ceni. Vlada je n. pr. vedela, da če se poviša davek na žganju postane žganje dražje, pa je računala vseeno, da bo imela pri tem davku 39 milijonov letnih dohodkov. Znak to, da je vedela, da se bo žganje, če tudi postane dražje, večeno pilo.

Z davki na katero si bodi stvar se prav gotovo ne koristi nobenemu ampak mnogo škoduje.

S povišanjem vžitnine na pivu bi imele dobiček samo deželne in občinske finance.

Ampak koliko živa ljudstvo od teh financ ni treba da pripovedujemo. Korytovski je hotel vzeti ljudstvu 39 milijonov in je obljubljal ljudstvu od teh morda 10 milijonov.

Na tak način se gotovo ne bo rešilo kmeta. Tu se zahteva povišanje vžitnine na pivu, tam se pozove poslance, da glasuje za povišanje davka na žganje, pa tudi da glasuje za povišanje števila novincev deželne brambe in se potem stoka da da kmetijstvo 75% vsega vojaštva, t. j. da je kmet, ki plačuje največ krvnega davka.

Mi ne vemo kateri ljudje so bili na shodu v Štanjelu in tudi ne kateri so bili na shodu v Skopem. Toda v Skopem se je pozvalo Štreklja naj glasuje za povišanje davka na žganje in za povišanje števila novincev deželne brambe. To je kar rečeno: Daj vladi denar in razširi žrezo milice, kristenega moloha, da bo vedel kar kaj diati, samo, da bi se kmetski shod kmetski iz sedanjih res.

toda ni prav, da bi se zato nalagalo v novih indirektnih davkov — pri čemer bi ne imel kmet prav nobenih koristi — ko se da vendar urediti na drug način ne da bi se škodovalo komur si bodi.

Seveda se mi ne čudimo ljudstvu, če veruje v besedo poslance v katerega paupa, toda dolžnost poslancev je da poduče ljudstvo in ne da ga izkoriščajo v svoje protiljudske namene.

Poslanci naj delajo za odpravo indirektnih davkov, za znižanje celo odpravo vojaštva, ki požre veliko denarja in drago cene krvi. Koliko milijonov požre vojaški moloh, ki bi se jih lahko uporabilo v druge ljudstvu bolj koristne svrhe. Ne povišanje davkov, ampak odpravo škodljivih naprav to je treba. Treba je odpravo zistema, ki vstvarja take žalostne razmere. Odpravo prostovoljnih in prisiljenih lenuhov je treba, ki danes žive ob žuljih malega kmeta in delavstva. Za vse to pa ne delajo meščansko narodni poslanci ker bi potem delali za odpravo samih sebe.

Toliko samo za danes glede zahteve na povišanje vžitnine na pivu. Naravno je da se povrnemo tudi k drugim točkam tega značilnega shoda, ki so se ga bogovi v Gorici in Trstu zelo vstrašili, ker nam je pokazal, da so kmetje popolnoma siti onih birokratov, ki kmetijstvo znajo samo izkoriščati kakor izkoriščajo delavstvo.

Pametno je od kmetov, da se hočejo emancipirati od vseh meščanskih strank, toda ni dobro, da bi posnemali meščanske stranke. Drugje je prostor za našega kmetskega sicer pri socialističnem organiziranem delavstvu. Pametno je od kmetske, da se loči od meščanskih strank, ki so ga do sedaj samo izkoriščale, toda ni pametno, da se loči od delavstva in da bi hotel na račun tega rešiti samega sebe. Delavec in mali kmet, oba sta izkoriščana od enega in istega vampirja. Skupno se tedaj morata boriti da se rešita sebe in družbo iz splošne današnje kapitalistične družbe.

Kakor pa rečeno, se še povrnemo k temu shodu, ki je bil nekako bolj od onega v Skopem in sicer če že ne radi

druzega pa vsaj radi dejstva, da so ga sklicali kmetje sami in je imel že vsled tega poštenje in odkritosrčnejše namene. Pa naj se bogovi le strašijo.

Domače stvari.

Neprijetno iznenadenje. Da postaja tržaška redarstvena oblast vedno bolj srednjeveška, o tem ni treba več govoriti. Tržaški redarji, kadar nimajo nič boljšega pa nadlegujejo čisto poštene ljudi, ki imajo največkrat samo to krivdo, da so delavci, da jih mila domovina zapusti kakor zapusti nečloveška mati svoje otroke in so vsled tega in vsled življenjskih potreb prisiljeni si izkati dela drugod po svetu in tudi v blaženem Trstu z rusko policijo.

Pretečeni ponedeljek sta prišla v Trst iz Sušaka dva hrvaška delavca in sicer Miloš Božić in Luka Vukomanović. Ker sta bila oba organizirana, sta šla v svojo organizacijo lesnih delavcev, kjer se ima je dalo potrebno podporo in se ju je poslalo k tvrčki Levi Minzi na delo. Tvrčka jima je odgovorila, da naj prideta popoldne da ju gotovo vzame delati.

Tako sta se podala popoldne k tvrčki. Toda ko sta bila v ulici Rossetti se jima približa redar in praša če imata gmotna sredstva, od kod sta in če imata delavsko knjižico. Na njuno potrdilo da imata vse v redu ju je redar vseeno aretiriral in ju peljal na redarstveni urad. Zamanj je bilo da sta pripovedovala, da sta se ravno podajala na delo. Tu na redarstvenem uradu sta ju preiskali in zaplenilo se jima je vse kar sta imela pri sebi. Ker sta imela pa tudi knjižico strokovne organizacije ju je ispektor vprašal:

«Čemu pa rabite to knjižico?»

«Rabimo jo ker le potem organizacije zamoremo dobiti moralno in gmotno podporo od naših tovarišev sotrpinov».

«In denar kje ste dobili?»

«Dala nam ga je naša organizacija! In dala nam bo še nadalje, dokler ne dobimo dela».

Nato so ju zaprli v tamnico. Po eni uri ju pa zopet pokličejo, ju uklenijo skupaj tako močno, da sta imela še drugi dan roki zeleni in jima tako uklenjena stre hoditi po tržaških ulicah do ulice Tigor v zapor. — Tu ju zopet zapreta in ju po dveh urah končno vendar izpuste. Priznali so da sta popolnoma nedolžna.

To je vse prav. Toda delavca sta zgubila pri Levi Minzi je med tem najel druge delavce.

Ko sta bila izpuščena se je pa imela reklo, da morata takoj odpotovati, ker bi bila drugače zopet aretirana.

Opravičeno sta se jezila nad takim postopanjem strani našega redarstva. «Nikjer še se nama ni zgodilo kaj sličnega, in po mestu so nas vodili uklenjene kakor zločince». Tako sta govorila s solzami in gnevom ta naša dva slovenska sotrpina.

Mi protestiramo zoper tako nekvificirano postopanje najenergičnejše. Redarstvena oblast naj ve, da organiziran delavec ni nikdar brez gmotnih sredstev kamorkoli naj pride. Kjer je organizirano delavstvo je tudi bratska ljubezen in sloga med sotrpini.

Delavca sta delo zgubila in sta odšla z gnevom nad tržaško policijo, ki bi bila skoraj vredna medalje ruskega cara. Kaj ne gospodj! narodnjaki.

Tako se postopa z delavci.

Podružnica Ljudskega odra v Škorklji je priredila v nedeljo dne 26. t. m. skupno s tovariši podružnice društva «Circolo di studi sociali» poučni zlet v novo tržaško norišnico na Verdeli. Zleta se je udeležilo nad 70 članov slovenskih in italijanskih, ki so se upravičeno čudili temu modernemu zavodu, ki je res v čast tržaškemu mestu. Zdravnik dr. Costantini je vodil zletnike po vseh delih zavoda in daja potrebna in natančna pojasnila na vsa vprašanja. Gospod Coleris je pa prevajal v slovenski jezik ter razlagal v slov. jeziku slovenskim delavcem.

Podružnica nas naprosi, da se tem potom javno zahvalimo i dr. Costantiniju i gosp. Colerisu.

Odboru podružnice pa priporočamo, da naj take podučne zlete priredi še večkrat.

Predavanje sodr. Regenta v prostorih podružnice ljudskega odra v Škorklji je bilo prav lepo obiskano. Predavatelj je v kratkih a jedrnatih potezah razložil pojma kapitala in kapitalizma. Govornika so navzoči pazno poslušali.

Ni treba še posebej omeniti, da se tudi bodočih predavanj udeleže tamošnji delavec v velikem številu.

Heretkinje. Tržaški dnevnik «Il Piccolo» in naš bratski «Lavoratore» sta razkrila velike zanimivosti v samostanu beneditink pri Trstu.

Samostan, ki uosi ime Sv. Ciprijana in se nahaja na griču Škorklja v tržaški okolici, ima krog 2 milijona bogatstva. Po milijonih se vsim eede sline. Ni čuda torej, da se je mej naše beneditinke zanesel boj kdo naj bode upravitelj milijonov.

Naše nune volijo namreč vsaka tri leta svojo načelnico ktera mora dobiti vže pri prvem skrutinju vsaj dve tretjini glasov. Vže od leta 1894 so se vršile v samostanu velike volilne borbe; trikrat se je volilo in nobena kandidatinja ni dobila zadostno število glasov. Radi tega je moral škof smatrati za izvoljeno ono nuno ktera je imela vsaj le navadno večino. Poslednja pa, ko je bila enkrat izvoljena, se je pa kruto maščevala nad onimi nunami, ki so pri volitvah agitirale proti njej. Dala jih je premestiti v druge samostane. Toda nezadovoljnost je postajala vedno večja; zadnje volitve so bile tako hude, da so začele nune pisati v javnost kaj vse se godi med zaročenkami sinu božjega na kterege, (o tem prihodnjič), so pa popolnoma pozabile radi skrbi kdo bo opravljal tista dva miliona.....

Pred kratkim pa se je zgodilo nekaj hujšega. Požar je vpepelil eno stran samostana. Pogoreli so stari spisi biblioteka in nekaj pohištva. Je bil morda požar kazni božja? Tudi to se ne ve. Kar se ve je to, da je samostan zavarovan proti ognju pri Občni zavarovalnici v Trstu.

Naše pobožne nune so sicer zaupale v boga, toda zaupale so veliko več v zavarovalnico.....

Heretkinje!.....

In prišel je požar.... kazni božja?..... Hu!.....

Toda po smoli sreča: bog ni vstvaril ognjegaseev; vstvarili so jih ljudje.

In če niso zgorale se morajo zahvaliti ognjegaseem!.....

Naši liberalci. Dopsis iz Gropade.

Kakšne prazne mevrze so naši liberalci, to se vsaki dan očitneje izkazuje. Če jih gledaš od daleč, videl bodeš, kako na vero in sploh na vse, kar si je ta ali oni debeli srednjeveški pop izmislil, mečejo gnile limone, nezrela jabolka, krompirjeve lupine, obrabljene čevlje, odpadke, polena in vsakovrstne mineralije. Če pa prideš bliže in jim natanko pogledaš v obraz in v dušo, boš obstrmel, in debelo bodo gledale tvoje oči, zakaj ne bodo videle družega, kakor velike podolgaste-okroglo ničlo, ali — kar je še 20 Reomirjevih stopinj pod isto — videl boš pred seboj plahega, nerodnega in jokavega klerikaleca se svojimi solznimi očmi in nadvse neumnim obrazom.

Vprašaj kakega narodnjaka-liberalca, zakaj je tak nevernik, in videl boš začuden obraz in slišal boš nad vse resen odgovor: «Kaj? Kako? Saj jaz verujem in vse naše ljudstvo veruje!» Pridi popoldne in ročaj se mu, da je tako neumen da veruje, Zamahnil bo malomarno in ti bo odgovoril, da ne veruje in spet bodo vse mogoče in nemogoče mineralije letele proti veri.

Tudi je karakteristično pri naših narodnjakih-liberalcih to, da razločujejo dva boga: eden je latinski, drugi pa slovenski. Latinski je plešast in ima gosto, kratko ostrizeno sivo brado, slovenskega pa bi ne vedel opisati, ker njegove fotografije niso še dogotovljene; najbrž se ne pusti fotografirati, temveč se skriva pri Požarjih in Godinah v «Nar. Domu».

Pokaži našim liberalcem latinskega boga — takoj se jim nabere obraz v osorne gube; pokaži jim slovenskega — zagledal boš nedolžno — blažen nasmeš na njih licih.

Da je to res, pokazala je tržaška copernica takrat, ko se je bavila z ricmanjskim vprašanjem, in so pokazali naši Gropajci.

Ogorčeni, kakor je bil ogorčen doslej samo Mojzes, kadar se je vrnil s plosčema s hriba, poslali so Gropajci popravek našemu listu in so rekli, da ne morejo trpeti tržaškega škofa za to, ker zaničuje slovenski jezik v cerkvi, kakor tudi v javnosti. In odtod menda ves gropajski — liberalizem! Če bi pa dr. Nagl prežvekal v hotelu «Balkan» mesto v kakem ital. ali nemškem restavrantu, bili bi naenkrat vsi sami klerikaleci.

Tudi imamo drugi slučaj. Ob cesti, ki se vije iz Gropade proti Bazoviči postavili so nedavno kamenit križ. Napis je bil in je še slovenski in zato so se Gropajci, kadar so šli mimo prekrizali na čelu, — na ustih in na prsih. Ko je pa nekdo — ne vem kaj ga je obsedlo — prišel ropotariti, naj bi bil napis latinski in ne slovenski,

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Nabrežina: v delavskih konsumnih zadzugah.

Jesenice: Marija NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Gabrovnica: FURLAN BENEDIKT tob.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

KAVARNA UNIONE = TRST =

Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

==== Napitnina je odpravljena. ====

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
==== in časnikov v vseh jezikih. ====

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Tovarna testnine z jajci
Ernesto A. Vodopivec
Trst, ul. Farneto št. 13.

Fran Manià

TRST

ulica Machiavelli šte. 8.

Skladišče oglja, premoga in drv. ==

Posiljanje na dom na vsako stran mesta.

Mesesnel Anton

GOSTILNA

— za —
rojansko cerkvijo.

==== VINA IZVRSTNA. ====

Mrzla in gorka jedila vedno na zapolago.

Postrežba točna.

Cene zmerne.

Pozor! — Delavci! Širite delavski tisk! — Pozor!

V prodajalni „DELAVSKE TISKOVNE DRUŽBE“ v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 20 (nasproti kavarni Evropa)
se dobe sledeče knjige in brošure:

- H. Kirchsteiger: „Pod spovednim pečatom“. I. knjiga 2'60 druga K 2.
P. Mihalek: „Iz nižin življenja“. Cena 1 K.
Abditus: „Občinski socializem“. Cena 70 v.
A. Kristan: „Socializem“. Cena 20 vin.
„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“. Cena 10 vin.
„Zakaj smo socialisti“. Cena 14 vin.
K. Marks in F. Engels: „Komunistični manifest“. Cena 40 vin.
K. Kautsky: „Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“. Cena 30 vin.
„Proletariat“. Cena 30 vin.
„Kapitalistični razred“. Cena 30 vin.
A. Kristan: „O konsumnih društvih“. Cena 20 vin.
L. Warmund: „Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“ 70 v.
S. Machar: „Magdalena“. Cena 2 K.
„Program socialne demokracije“. 4 vin. „Vun z enako volilno pravico“
4 vin. in „Zvišanje duhovniških plač“. Cena 10 vin.

Vsa pisma naj se naslavljajo na

„Delavsko tiskovno družbo“ v Ljubljani

Dunajska cesta št. 20.

Pozor! — Delavci! Širite delavski tisk! — Pozor!

ANTON CECH

TRST - Ulica Fonderia št. 12.

Zaloga najboljših dalmatinskih in istrskih vin

Marsale, Vermuth, i. t. d.

Odlikovani elektro fotografski atelje
za moderno slikanje

A. JERKIĆ

Via delle Poste 10

se priporoča v izdelovanje vseh v foto-
grafske stroko spadajočih del. — Cene
zmerne. — Slikanje se vrši pri čarobni
električni razsvetljavi do 7 ure zvečer.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov
za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

FRATELLI PAGANI

==== TRST. Ulica Acquedotto št. 6. ====

Velika zbirka igrač, okraskov, parfu-
marij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

Urad:

ulica VINCENZO
BELLINI št. 13

(blizu cerkve Sv. Antona
novega)

Telefon št. 1402-1403

Novo pogrebno društvo

Na razpolago imajo nove in bogate pogrebne vozove.

==== VELIKA ZBIRKA SVEČ ====

Prodaja na drobno in debelo.

Vsako pogrebno naročilo izvrši točno. Cene zmerne.
VODSTO.

KNJIGOVEZNICA PIPPAN & BORTUZZO

ulica Valdirivo šte. 19,

— II. nad. —

Izdeluje najfinejša in tržna
dela po zelo nizki ceni.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SALTZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

==== Družinske zabave. ====

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

==== Cene zmerne. ====

Shajališče zunanjih sodrugov.